

ANTWOORD

VAN GEDEPUTEERDE STATEN

OP VRAGEN VAN

P.J. Vermeulen (SP)

(d.d. 8 maart 2019)

Nummer

3489

Onderwerp

De staat van ons schurvelingen- en zandwallenlandschap bij Ouddorp

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Het Schurvelingen- en zandwallenlandschap bij Ouddorp is een zogeheten kroonjuweel in onze provincie, vanwege het werkelijk unieke cultuurhistorische karakter van het gebied en de bijdrage aan de biodiversiteit. Tot 2016 kon het gebied rekenen op provinciale subsidie voor beheer en onderhoud.

N.a.v. een werkbezoek en gesprekken met betrokkenen zijn er bij de SP-fractie grote zorgen gerezen over de huidige staat van het landschap en het perspectief voor dit landschap op de langere termijn.

Volgens contacten in het gebied blijkt uit een recente inventarisatie (bij de gemeente in een GIS-bestand) dat van zowel de schurvelingen als van de zandwallen 50% slecht is onderhouden en dat van beide landschapselementen zo'n 20 tot 30% aangetast is door beschoeiingen, afgravingen, omvorming tot tuin, het storten van afval en het aanleggen van bouwwerken.

1. *Bent u bekend met deze inventarisatie en wat zijn de exacte percentages als het gaat om de staat van de schurvelingen en de zandwallen?
Indien nee, waarom niet?*

Antwoord

Ja, wij zijn bekend met de inventarisatie. Deze is onderdeel van het Programma Schurvelingen dat door provincie en gemeente Goeree-Overflakkee gezamenlijk is opgezet en gefinancierd. De inventarisatie is onlangs afgerond. De uitkomsten van de inventarisatie zullen binnenkort worden geëvalueerd met de gemeente. In juni 2019 worden de gegevens openbaar gemaakt op de site van de gemeente.

2. *Wat is uw reactie op de staat van de schurvelingen en zandwallen uit de vorige vraag?*

Antwoord

Het oordeel hierover kunnen we geven in juni 2019 na de evaluatie van uitkomsten van de inventarisatie met de gemeente.

3. *Is het correct dat alle schurvelingen en zandwallen ten tijde van de gemeente Goedereede een beschermde status hadden en dat dit in de gemeente Goeree-Overflakkee (deels) niet meer het geval is?
Indien ja, wat is daar de reden van?
Indien ja, hoeveel van deze landschapselementen hebben op dit moment een beschermde status?
Indien ja, wat is hier uw oordeel over, gelet op het provinciaal belang van het instandhouden van dit kroonjuweel?*

Antwoord

De schurvelingen en zandwallen hadden een beschermde status (in het bestemmingsplan) ten tijde van de gemeente Goedereede. Dit is thans nog steeds het geval bij de gemeente Goeree-Overflakkee. Er is dus geen verandering opgetreden in deze beschermde status.

4. *Op welke wijze controleert de provincie de ruimtelijke plannen van gemeenten in kroonjuweelgebieden als het gaat om het bewaken van de ruimtelijke kwaliteit?*

Antwoord

Gemeenten dienen ruimtelijke plannen in bij de provincie Zuid-Holland. Deze plannen worden getoetst aan het geldende beleid zoals vastgesteld in de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening. Daarin zijn onder andere regels opgenomen voor cultuurhistorische kroonjuwelen (beschermingscategorie 1), waaronder specifieke richtpunten per kroonjuweel. Ruimtelijke plannen die nieuwe ontwikkelingen mogelijk maken in kroonjuweelgebieden worden hieraan getoetst.

Door een opeenvolging van kleinschalige ruimtelijke ingrepen kan de kwaliteit van een (kroonjuweel)gebied sluipenderwijs verslechteren.

In antwoord op Statenvragen (3457) blijkt dat u niet op de hoogte bent van gemeentelijke bestemmingsplannen waarin de bescherming van landschapselementen is geregeld en dat dit (buiten gebieden met een hoge beschermingscategorie) vooral een zaak is voor gemeenten.

5. *Op welke wijze volgt de provincie de effecten van (een opeenvolging van kleinschalige) ruimtelijke ingrepen in kroonjuweelgebieden?
Indien ja, is er een rapportage per kroonjuweel van de ontwikkeling van de ruimtelijke kwaliteit?
Indien nee, waarom niet en bent u bereid dit op te zetten teneinde de kwaliteit van het landschap adequaat te kunnen volgen en bewaken en toekomstige ruimtelijke ingrepen zorgvuldig te kunnen beoordelen?*

Antwoord

Ons ruimtelijk kwaliteitsbeleid richt zich aan de voorkant van processen op het stimuleren van een goede ruimtelijke ordening en het behouden en versterken van de kwaliteit van gebieden. Er zijn hiervoor handreikingen opgesteld in de vorm van gebiedsprofielen. Deze gebiedsprofielen zijn in nauwe samenwerking met partners in het gebied tot stand gekomen. De kwaliteitskaart en de richtpunten zijn opgesteld om de ruimtelijke plannen te kunnen toetsen.

We zijn het met u eens dat een opeenvolging van kleinschalige ingrepen de kwaliteit van een (kroonjuweel)gebied kan beïnvloeden. Wij volgen op dit moment niet actief de effecten van (een opeenvolging van kleinschalige) ruimtelijke ingrepen voor (kroonjuweel)gebieden. Afgezien van de recente inventarisatie voor de schurvelingen beschikken wij daarom niet over een rapportage van de ontwikkeling van ruimtelijke kwaliteit per kroonjuweel. We delen uw zorg over de ruimtelijke kwaliteit in met name kroonjuweelgebieden. Gemeenten hebben daarbij de verantwoordelijkheid voor de handhaving. De provincie kan gemeenten daarop actief aanspreken. Het uitvoeren van het programma voor het schurvelingen- en zandwallenlandschap biedt hiervoor nadere inzichten. De provincie is tevens voornemens om in 2019 het bestaande ruimtelijke kwaliteitsbeleid te evalueren en waar nodig te verbeteren.

6. *Als u geen overzicht heeft t.a.v. de gemeentelijke bescherming van landschapselementen en dit in gebieden met een hoge beschermingscategorie een taak vindt van de provincie, hoe kunt u ruimtelijke ingrepen in onze provincie dan goed beoordelen?*

Antwoord

De provincie richt zich op de ruimtelijke kwaliteit van landschappen als geheel. We beschikken niet over een overzicht van de gemeentelijke bescherming van landschapselementen. We beoordelen ruimtelijke plannen op basis van de richtpunten voor (kroonjuweel)gebieden. Gemeenten hebben daarnaast de mogelijkheid te sturen op ruimtelijke kwaliteit, bijvoorbeeld door landschapselementen te beschermen. De provincie gaat ervan uit dat ook de gemeente het belang inziet van waardevolle landschapselementen en daar passend beleid voor opstelt. (zie ook antwoord op vraag 5).

7. *Als u geen overzicht heeft t.a.v. de bescherming van landschapselementen en dit in gebieden met een hoge beschermingscategorie een taak vindt van de provincie, hoe bewaakt u dan de kwaliteit van ons landschap?*

Antwoord

Zie antwoord op vraag 6.

In het gebiedsprofiel Goeree-Overflakkee uit 2012 is sprake van een ontwikkeling van herstructurering van verblijfsrecreatieterreinen teneinde de kwaliteit van het schurvelingen- (waarschijnlijk incl. zandwallen) en duinlandschap te verbeteren. Op dit moment zijn er plannen voor een forse uitbreiding van de hoeveelheid recreatieterrein.

8. *Ten aanzien van de verblijfsrecreatie in het kroonjuweel; hoeveel verblijfsrecreatieterrein is sindsdien geherstructureerd en welke wijziging in aantal verblijfslocaties/bebouwd oppervlak heeft daarbij plaatsgevonden? En tot welke structurele verbetering van het zandwallen- en schurvelingenlandschap heeft dit geleid?*

Antwoord

De ontwikkeling van verblijfsrecreatie en de effecten op de landschappelijke kwaliteit is een aandachtspunt voor de provincie en de gemeente Goeree-Overflakkee en een belangrijke reden om het Programma Schurvelingen op te starten. Het Programma is bedoeld om te komen tot een gedragen visie hoe om te gaan met ontwikkelingen als verblijfsrecreatie.

Er zijn voorbeelden van herstructurering van verblijfsrecreatie in het schurvelingengebied met een meerwaarde voor natuur en landschap. Zo is op het gedateerde park Groene Weide het aantal eenheden gehalveerd. Ook is Ouddorp Duin gerealiseerd, waarbij nieuw duinlandschap is gecreëerd dat door het hele park heen is getrokken en waar bovendien meerdere publieke functies zoals een binnen- en buitenspeeltuin en een theater zijn gerealiseerd. Bij Klepperstee vindt momenteel een grote herstructurering plaats waarbij het hele park landschappelijk wordt aangepast en schurvelingen centraal staan in het landschap. Ook worden nieuwe elzenmeten gerealiseerd om het beeld verder door te zetten. Er is hierbij vooral sprake van herstructurering om plaats te maken voor natuur, landschapskwaliteit en ruimere kavels om een beter aanbod te hebben voor de bezoekers.

Hopelijk in navolging van het gebiedsprofiel G.O. heeft de gemeente Goeree-Overflakkee de Nota Ruimtelijke Kwaliteit 2016 uitgebracht.

In deze nota stelt men kwalitatieve normen voor het Duinlandschap incl. het Schurvelingen- en Zandwallengebied voor.

9. *Bent u met de SP-fractie van mening dat het Duinlandschap ter plaatste van een andere categorie is dan het zandwallenlandschap, mede gezien het kleinschalige karakter van dit laatste landschap? Indien nee, waarom niet?*

Antwoord

Daar zijn wij het mee eens. Voor de provincie is er een duidelijk onderscheid aanwezig tussen deze twee landschappen. Het verschil zit in het natuurlijk karakter van de duinen en het culturele karakter en gebruik van het schurvelingenlandschap. Dit verschil wordt ook aangegeven in de Kwaliteitskaart van de provinciale Omgevingsvisie.

In dezelfde nota staan regels voor o.a. de plaatsing van hoofdgebouwen in dit landschap. In dezelfde nota stelt o.a. dat: Het hoofdgebouw is met de voor- of representatieve gevel gericht naar de weg. En over de bebouwing zelf: Gebouwen hebben een eenvoudige hoofdvorm.

Over de plaatsing: De landschappelijke kwaliteiten van het duingebied mogen niet worden aangetast. Bebouwing mag geen afbreuk doen aan de natuurwaarden.

10. *Betrekt u dit soort gemeentelijke nota's t.a.v. de ruimtelijke kwaliteit bij de beoordeling van het algemene beleid van gemeenten en/of de beoordeling van ruimtelijke plannen van gemeenten?*

Indien ja, op welke wijze?

Indien nee, waarom niet?

Antwoord

Bij de beoordeling van gemeentelijke plannen gaan we uit van het provinciale beleid, dat is vastgelegd in de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening Zuid-Holland. Gemeentelijke nota's vormen voor de provincie geen toetsingskader.

11. *Wat is uw oordeel van de inhoud van deze nota waar het gaat om het behoud van de ruimtelijke kwaliteit van dit kroonjuweel in relatie tot het provinciaal belang?*

Antwoord

De gemeente is zelf verantwoordelijk voor de inhoud van de nota. Het provinciaal beleid heeft geen rechtstreekse doorwerking in dergelijke beleidsnota's. Wanneer nieuwe ontwikkelingen mogelijk gemaakt worden in een ruimtelijk plan, moet dit plan wel voldoen aan de Omgevingsverordening Zuid-Holland waarin onder andere regels voor cultuurhistorische kroonjuwelen zijn vastgelegd.

12. *Gezien het kleinschalige karakter van vele kavels in het zandwallengebied, wat is uw oordeel over de in de nota voorgeschreven plaatsing van bebouwing in relatie tot de 'kamervorm' van de zandwalkavels?*

Antwoord

Zie hiervoor het antwoord op vraag 10 en 11.

Mocht uit de inhoud van de nota blijken dat sprake is van afwijking van het eigen beleid, dan gaan we er van uit dat dit ook op gemeentelijk niveau wordt opgepakt.

In de bijlage bevinden zich een aantal voorbeelden van geplande en recente ingrepen in het landschap door bebouwing. Deze komen uit Google Streetview in Google Earth. De foto's geven een duidelijk beeld van de veranderingen (sluipenderwijs) in het landschap die zowel de structuur van het landschap en de beleving ervan aantasten, als ook de natuurwaarden.

13. *Wat is uw oordeel over het plaatsen van bebouwing (zoals in de voorbeelden) die al dan niet na een latere aanbouw/schutting het zicht ontnemen op de kamerstructuur van het zandwallenlandschap?*

Antwoord

Zie hiervoor het antwoord op de vragen 5, 10, 11 en 12.

14. *Is deze plaatsing van bebouwing in lijn met wat u met de aanwijzing tot kroonjuweel en het gebiedsprofiel wilde bereiken?*

Indien ja, waarom?

Indien nee, wat heeft u hieraan gedaan/gaat u hieraan doen?

Antwoord

Zie hiervoor het antwoord op vragen 5, 10, 11 en 12.

Een andere ambitie uit het gebiedsprofiel G.O. is het verbeteren van de toegankelijkheid voor recreatie via een netwerk van wandelroutes.

Uit voorbeelden uit Ouddorp blijkt dat percelen die eerst wel toegankelijk waren voor wandelaars, dit als gevolg van beslissingen door nieuwe eigenaren niet meer zijn.

Daaronder bevinden zich cultuurhistorische kerkepaden, zoals het Klarenbeeksepad (zie bijlage 2).

15. *Wat is uw oordeel over deze grootschalige afsluiting van dit waardevolle landschap in relatie tot de ambities uit het gebiedsprofiel?*

Antwoord

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de handhaving van openbare paden. De provincie kan een gemeente daarop aanspreken. Wij hebben - vanuit het provinciaal beleid voor recreatie - ambities om het landschap beter toegankelijk te maken voor wandelaars. Dit gebeurt door het realiseren van wandelroutenetwerken en de aanleg van wandelnetwerken in de Meerjaren Uitvoeringsprogramma's Groen van de Landschapstafels. Via de Landschapstafels wordt hier middels projecten invulling aan gegeven. Daarnaast beschikken we over een boerenlandpadregeling waarin grondeigenaren een vergoeding kunnen krijgen voor openstelling van de grond. De gronden moeten dan wel agrarisch in gebruik zijn.

16. *Bent u bereid te bevorderen dat dit landschap en/of de inmiddels afgesloten kerkepaden weer geopend kunnen worden teneinde het gebied voor kleinschalige recreatie te ontsluiten?*

Indien ja, op welke manier?

Indien nee, waarom niet?

Antwoord

Waar mogelijk zijn we hier zeker toe bereid. De Uitvoeringsprogramma's van de Landschapstafels vormen hiervoor het kader.

Uit antwoorden op Statenvragen (3457) blijkt dat de Provincie en gemeente ongeveer 300.000,- besteden aan een tweejarige kwaliteitsimpuls van het zandwallen- en schurvelingenlandschap.

De gemeente stelt voor 2018 en 2019 ieder jaar 82.500,- beschikbaar. In januari 2018 had de provincie aangegeven bij te willen dragen. Pas in december werd bekend dat de provinciale subsidie verstrekt zou worden.

De gemeente mocht al die tijd niet beginnen met uitvoering.¹

17. *Kunt u een specificatie geven waar het totale bedrag van 300.000,- aan besteed wordt (waaronder het bedrag voor onderhoud)?*

Antwoord

Ja. Dit is uitgewerkt in het Programma Schurvelingen waaraan de gemeente en de provincie een financiële bijdrage leveren. Voor de inventarisatie is 10.000 euro begroot, voor de visievorming 50.000 euro, de tweejarige kwaliteitsimpuls (inclusief aanleg en onderhoud) voor schurvelingen en zandwallen 200.000 euro, de verkenning financieringsconstructies 17.500 euro en de beschrijving verhaal van het landschap 15.000 euro. Het totale investeringsbedrag van beide overheden is 315.000 euro.

---

¹ Subsidieverordening Schurvelingen- en Zandwallengebied Goeree-Overflakkee Ouddorp 2019

18. *Waarom heeft het na de toezegging (bijna) een jaar moeten duren voordat de provinciale bijdrage definitief werd?*

Antwoord

Provincie en gemeente hebben gezamenlijk het Programma Schurvelingen opgesteld en vervolgens gezocht naar financieringsmogelijkheden. De gemeente heeft voortvarend de eigen bijdrage aan het Programma geregeld. De provincie bleef daarbij achter. Er is helaas veel tijd gemoeid geweest met het zoeken naar de juiste financieringswijze voor de provinciale bijdrage. Uiteindelijk is financiering gevonden uit de begrotingspost die was gelabeld aan het beleidsdoel landschapsontwikkeling.

19. *Wat is volgens uw college het perspectief voor het beheer en onderhoud van dit landschap waar het de financiering na 2019 betreft?*

Antwoord

Het Programma Schurvelingen is gericht op het zoeken naar nieuwe financieringsconstructies voor aanleg en onderhoud van schurvelingen en zandwallen na 2019.

20. *Is het mogelijk om landelijke subsidie aan te vragen voor beheer en onderhoud van dit landschap?*

Indien nee, bent u bereid om dit te bevorderen en zo nee, waarom niet?

Antwoord

Nee, een dergelijke landelijke subsidie bestaat niet voor het schurvelingen- en zandwallenlandschap.

Wanneer we mogelijkheden zien om (rijks)partners een bijdrage te laten leveren aan kennisontwikkeling, bescherming en ontwikkeling van het schurvelingenlandschap zullen we dat zeker doen.

21. *Welke andere bijdragen zijn er (anders dan de vrijwilligersondersteuning en de vouchers van de Groene motor) mogelijk voor de instandhouding van dit landschap?*

Antwoord

Op dit moment is er vanuit het Programma Schurvelingen een bijdrage aan eigenaren mogelijk. Doel van het programma is om na 2019 te komen tot nieuwe financieringsconstructies voor aanleg en onderhoud van schurvelingen en zandwallen.

22. *Zijn er binnen de erfgoedlijn Goeree-Overflakkee belemmeringen t.a.v. het eventueel aanvragen van subsidie voor bijv. het opzetten van een wandelnetwerk langs voormalige kerkepaden door het zandwallen- en schurvelingenlandschap?*

Antwoord

Ja, die belemmeringen zijn er. De erfgoedlijn Goeree-Overflakkee wordt namelijk bepaald door de elementen die te maken hebben met de rol van het water. Het gaat dan vooral om de havenkanalen met de omliggende cultuurhistorische, watergebonden landschapselementen (zoals ringdijken, kreken, uitwateringssluizen e.d.). De (voormalige) kerkepaden vallen niet onder deze elementen.

In antwoord op Statenvragen (3457) gaf u aan dat landschapsbeheerders en waterschappen informatie aan eigenaren en grondgebruikers kunnen verschaffen over de wijze van onderhoud van landschapselementen (en bewustwording van deze elementen). De provincie zou dit kunnen ondersteunen.

Daarnaast gaf u aan om in gebieden met een hoge beschermingscategorie gemeenten actief te wijzen op de aanwezigheid en het belang van de bescherming van groene landschapselementen.

23. *Op welke wijze heeft u deze organisaties de afgelopen 4 jaar deze mogelijkheid (incl. Provinciale steun) onder de aandacht gebracht en met welk resultaat?*

Antwoord

De provincie heeft de afgelopen twee jaar in het kader van het Programma de Groene Motor de voucherregeling landschapselementen ondersteund. De voucherregeling bleek een groot succes. In het lopende Programma Schurvelingen worden eigenaren gewezen op de waarde van de groene landschapselementen en kunnen eigenaren advies inwinnen over de wijze van onderhoud.

24. *Wat heeft u sinds de beantwoording van de vragen gedaan en/of gaat u op welke termijn doen om gemeenten actief te wijzen op de aanwezigheid van groen erfgoed en het belang hiervan?*

In antwoord op vraag 12 (Statenvragen 3457) gaf u aan dat het project bij Ouddorp een proefproject is.

Antwoord

Het Programma Schurvelingen is voor de provincie een pilot waarin het belang van groen erfgoed door de gemeente wordt opgepakt. Als dit programma succesvol is, willen we verkennen of er in het bijzonder voor kroonjuweelgebieden nieuwe programma's op te starten zijn door gebiedscoalities zoals de Landschapstafels.

25. *Op welke manier worden grondgebruikers en eigenaren in het kroonjuweel als gevolg van dit project actief gewezen op de zandwallen, schurvelingen en poelen op hun land en de tips voor onderhoud?*

Antwoord

De gemeente heeft voorlichting over deze landschapselementen uitgewerkt in het Programma Schurvelingen. Eigenaren worden gedurende de inventarisatie, de visievorming en de kwaliteitsverbetering van schurvelingen en zandwallen actief betrokken en geïnformeerd.

26. *Wat heeft u inmiddels concreet gedaan, of bent u op korte termijn van plan te doen teneinde de toezegging uit vraag 18 (Statenvragen 3457) uit te voeren?*

Antwoord

In Statenvragen 3457 treffen we geen vraag 18 aan. Mogelijk bedoelt u de twee acties die we zullen uitvoeren als antwoord op vraag 8, namelijk:

- Om te attenderen op de aanwezigheid van groene landschapselementen zullen we bezien of we deze landschapselementen, zoals aangegeven op de kaart Groen erfgoed van de RCE, op kunnen nemen in de Cultuurhistorische Atlas van Zuid-Holland.

- Ook willen we nagaan of er voor groene landschapselementen in de provincie een monitorprogramma gewenst is. Daarbij kan worden aangesloten bij het advies van het College van Rijksadviseurs over landschapsmonitoring, dat op 10 oktober jl. is aangeboden aan de minister van Binnenlandse Zaken en dat tot stand is gekomen in samenspraak met het Planbureau voor de Leefomgeving, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, LandschappenNL en provincies. Beide acties worden de komende maanden opgestart.

Den Haag, 21 mei 2019

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, voorzitter,

drs. H.M.M. Koek

drs. J. Smit

Bijlage 1

Afbeelding 1 Recent gebouwd. Zicht op de kamerstructuur van het landschap is volledig weg.

Afbeelding 2: Past dit in het landschap?

Afbeelding 3: dit perceel gaat waarschijnlijk ingericht worden als tuin. De beplanting zal bepalen hoe het landschap nog beleefd kan worden.

Afbeelding 4 Huidige zichtlijn naar historische hoeve Klarenbeek. De voorliggende kavel is verkocht en er loopt een procedure om een huis te bouwen op dit kavel.

Afbeelding 5. Na bouw van de woning stond er twee jaar later opeens tussen de garage en perceelscheiding een schutting. Dat wat er vlak na de bouw nog summier aan zichtlijn was is met deze latere ingreep verdwenen.

Afbeelding 6 Huis rechts is aantal jaar geleden gebouwd. Nu is links een aanbouw gemaakt en achter het woonvlak is tevens nog een extra bouwwerk neergezet. De zichtlijn die vanaf dit punt langs de zandwallen naar het Noordzeepark liep, is volledig geblokkeerd.

Bijlage 2

Het gebied binnen de rode lijnen is sinds een paar jaar afgesloten. Waaronder kerkepad het Klarenbeeksepad.